

(Apstiprināta ar
Ministru prezidenta
2018. gada 29. janvāra
rīkojumu Nr. 25)

**Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja
darbības stratēģija 2018. – 2019.gadam**

RĪGA, 2018

Saturs

1. VISPĀRĪGĀ DAĻA	4
1.1. Biroja darbības tiesiskais pamats	4
1.2. Vispārīgs esošās situācijas apraksts	4
1.3. Biroja prioritātes	7
1.4. Biroja īstenotie darbības virzieni un to apraksts	8
1.4.1. Noziedzīgu nodarījumu atklāšana un izmeklēšana	8
1.4.2. Valsts amatpersonu darbības kontrole.....	11
1.4.3. Politisko partiju finansēšanas kontrole un aģitācijas uzraudzība	14
1.4.4. Sabiedrības informēšana par pretkorupcijas jautājumiem	16
1.4.5. Pretkorupcijas politikas plānošana un starptautiskā sadarbība	19
1.5. Biroja darbības spēju izvērtējums	22
1.5.1. Personāla vadība.....	22
1.5.2. Darba vide	24
1.5.3. Informācijas aprite un drošība	24
1.5.4. Biroja organizatoriskās struktūras un iekšējie procesi	24
2. VALSTS BUDŽETA PROGRAMMAS	26

Ievads

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja darbības stratēģija 2018.–2019.gadam (turpmāk – Stratēģija) ir vidēja termiņa Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – Birojs) vadības dokuments, kas nodrošina Biroja darbības plānošanu, nosakot Biroja stratēģiskos mērķus, uzdevumus mērķu sasniegšanai, rezultātos rādītājus un to sasniedzamās skaitliskās vērtības.

Biroja Stratēģija ir izstrādāta saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā noteikto¹ un 2015.gada 28.aprīļa Ministru kabineta instrukciju Nr.3 “Kārtība, kādā izstrādā un aktualizē institūcijas darbības stratēģiju un novērtē tās ieviešanu”.

Stratēģijas mērķis ir nodrošināt efektīvu Biroja darbības plānošanu un īstenošanu tā kompetencē esošo funkciju un uzdevumu ietvaros laikposmā no 2018. līdz 2019.gadam. Stratēģijas īstenošana atbilst plānotajam Biroja vidēja termiņa budžeta izdevumu kopapjomam.

Stratēģijas izstrādāšanas procesā tika lūgts sniegt priekšlikumus par izvirzāmajām prioritātēm un sasniedzamajiem rezultātiem korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā Stratēģijas plānošanas periodā arī Biroja Sabiedriskās konsultatīvās padomes locekļiem kā nevalstisko organizāciju pārstāvjiem.

¹ Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 7.panta pirmās daļas 1.punktu Birojs izstrādā korupcijas novēršanas un apkarošanas stratēģiju un valsts programmu, kuru apstiprina Ministru kabinets.

1. VISPĀRĪGĀ DAĻA

1.1. Biroja darbības tiesiskais pamats

Birojs ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kurai saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumu noteiktas konkrētas funkcijas korupcijas novēršanā un apkarošanā, kā arī politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontrolē.

Biroja misija: “Mēs vērsamies pret korupciju ar likuma spēku un sabiedrības atbalstu, lai panāktu amatpersonām uzticētās varas godprātīgu izmantošanu valsts un sabiedrības interesēs”.

Birojs savā darbībā un attiecībās ar sabiedrību kā **pamatvērtības** izvirza **atbildību, profesionalitāti, neatkarību un uzticēšanos**.

1.2. Vispārīgs esošās situācijas raksturojums

Korupcija ietekmē gan valsts ekonomisko, gan tiesisko, kā arī sociālo attīstību, gan katra sabiedrības locekļa tiesību un brīvību realizāciju, tādējādi samazinot sabiedrības lojalitāti un uzticību valstij un destabilizējot iekšpolitisko un ekonomisko situāciju. Korupcija negatīvi ietekmē valsts pārvaldes darbu kopumā, apdraudot lēmumu pieņemšanu sabiedrības interesēs. Korupciju var iedalīt “zemākā līmeņa” jeb administratīvajā korupcijā, kas izpaužas normatīvo aktu piemērošanas stadijā, piemēram, saistībā ar dažādu atļauju, licenču un citu dokumentu izsniegšanu, un “augstākā līmeņa” jeb politiskajā korupcijā, kur augstu stāvošas amatpersonas pieņem lēmumus, izstrādā vai ievieš politiku savās privātajās interesēs, saistītu ar nozīmīgu finanšu līdzekļu iesaisti.

Korupciju var veicināt vairāki cēloņi, kurus var iedalīt četrās grupās:

1. Trūkumi normatīvajos aktos, regulējumā, procedūrās;
2. Trūkumi institūcijas pārvaldē, t.sk. nav izveidots vai nepilnīgi izveidots iekšējās kontroles mehānisms, nav ieviesta skaidra pretkorupcijas politika;
3. Individuālās intereses, t.sk. mantkārība, ētiskuma un tiesiskās apziņas trūkums;
4. Ārējā ietekme, t.sk. sabiedrības attieksme, kultūra un tradīcijas.

Korupcija visbiežāk var izpausties situācijās, kad saskaras publiskā un privātā sektora intereses. Korupcija publiskajā sektorā bremzē arī godīgas biznesa vides attīstību un izkropļo konkurenci.

Latvijā korupcija joprojām ir viena no valsts attīstību kavējošām problēmām, ko apstiprina gan Latvijā veiktie, gan starptautiskie pētījumi.

Piemēram, 2016.gada socioloģiskajā aptaujā “Sabiedrības viedoklis par korupciju”², atbildot uz jautājumu, **vai respondents personiski būtu ar mieru dot kukuli valsts amatpersonai**, ja tas būtu būtiski viņa paša vai viņa radnieku interesēm un problēma tiktu atrisināta, 48,5% respondentu norādīja, ka nekādos apstākļos nedotu kukuli valsts amatpersonai, “vairāk nē nekā jā” – 22,2%, “vairāk jā nekā nē” – 14,4%, uz gatavību dot amatpersonai kukuli apstiprinoši atbildēja 8,9% respondentu.

Atbildot uz jautājumu, kā ir mainījušās problēmas, kas saistās ar **augsta līmeņa korupciju**, 30,4% respondentu norāda, ka situācija ir palikusi nemainīga, 8,7% norāda, ka augsta līmeņa korupcija ir nedaudz samazinājusies, 0,7% norāda, ka augsta

² 2016.gada aptauja “Attieksme pret korupciju Latvijā” (pasūtītājs – Birojs, aptaujas veicējs – SKDS)

līmeņa korupcija ir ievērojami samazinājusies, tajā pat laikā 16,2% aptaujāto uzskata, ka augsta līmeņa korupcija ir ievērojami palielinājusies, 18,9% uzskata, ka nedaudz palielinājusies.

Identisks vērtējums ir arī par **zemāka līmeņa kukuļošanu** no respondentu puses. Trešā daļa (33,9%) no respondentiem norāda, ka nekas nav mainījies un uztvere par zemākā līmeņa korupciju ir uzlabojusies pozitīvi tikai 15,3% sabiedrības, savukārt 24,2% uzskata, ka tā ir “nedaudz palielinājusies” vai “lielā mērā palielinājusies”.

Atbildot uz jautājumu, kuri pasākumi varētu būt svarīgi korupcijas samazināšanā, vairāk kā 86,6% respondentu atzīmēja “tas ir svarīgi” un “tas ir ļoti svarīgi” – “tiesām jāpiespriež bargāki sodi kukuļņēmējiem un kukuļdevējiem”, kā otrais svarīgākais pasākums – “stingrāka publisko iepirkumu kontrole” (84,7%), **sekojoši – “pastiprināta partiju privāto finansētāju kontrole un ierobežošana” (78%)**.

Biroja 2016.gadā pasūtītajā uzņēmēju socioloģiskajā aptaujā³, atbildot uz jautājumu, kādi, Jūsaprāt, ir **galvenie korupciju veicinošie apstākļi valsts un pašvaldību iestādēs** populārākās atbildes bija: draugu un paziņu būšana (9,2%), amatpersonu alkatība, mantrausība un savtīgums (7,2%) atbildības trūkums, nav valstiska domāšana (6,7%), birokrātija, procedūru sarežģītība (6,7%), atklātības, caurspīdīguma trūkums (6,2%), ekonomiskā situācija valstī (6%), korumpanti netiek reāli sodīti, nesodāmības apziņa (5,5%), kontroles trūkums, visatļautība (5,4%), augsti nodokļi, nesakārtota nodokļu sistēma (5,4%), bez korupcijas procesi lēni vai nenotiek vispār (4,9%), amatos ir neprofesionāli un nepiemēroti cilvēki (4,7%), amatpersonas, partijas cieši saistītas ar uzņēmējiem (4%), cilvēki paši piedāvā kukuļus, ja dod, tad ņem (4%), tradīcija, tā pieņemts (Padomju laika domāšana, kultūra) (3,1%), nesakārtota likumdošana (atstāti caurumi, vieta interpretācijai) (3,1%), nabadzība, zems dzīves līmenis (2,5%), nav politiskās gribas apkarot korupciju, korupciju veicinoša vide (2,5%), iepirkumu necaurspīdīgums, nesakārtotība (2,3%), augstas izmaksas, kārtojot dokumentus, atļaujas (2,2%), augstāko amatpersonu piemērs (2,2%).

Tajā pat laikā, atbildot uz jautājumu **par uzņēmēja gatavību dot kukuli uzņēmuma interesēs**, ja tādā veidā varētu atrisināt jautājumu/problēmu, vairāk kā puse uzņēmumu pārstāvji atbildēja “jā” (25%) un vairāk jā, nekā nē” (32,9%), ka šie uzņēmumi dotu kukuli, 13,8% uzskata, ka vairāk nē, nekā jā, bet 17,4% uzskata, ka kukuli nedotu, 17,4% bija grūti pateikt, kā rīkotos.

Korupcijas uztveres indeksā, kuru nosaka starptautiskā pretkorupcijas organizācija *Transparency International*, 2016.gadā Latvija, saņēma 57 punktus no 100, ieņemot 44.vietu starp 176 valstīm,⁴ kas ir augstākais vērtējums kopš 1998.gada.

Minētie pētījumi norāda uz vairākām aktuālām problēmām:

1) ņemot vērā gan sabiedrības locekļu, gan uzņēmēju visai lielo gatavību risināt sev aktuālus jautājumus ar koruptīvām metodēm (kukuļu palīdzību), secināms, ka sabiedrībai (arī uzņēmējiem) trūkst izpratnes par korupcijas cēloņiem un negatīvajām sekām, kas skar visu sabiedrību;

2) gan publiskajā, gan privātajā sektorā trūkst gribas un izpratnes par pretkorupcijas pasākumu nepieciešamību. Līdz šim pietiekami efektīvi nedarbojas

³ 2016.gada aptauja “Latvijas uzņēmēju viedoklis par korupciju komercdarbības vidē, risinot jautājumus valsts un/vai pašvaldības institūcijās” (pasūtītājs – Birojs, aptaujas veicējs – SKDS)

⁴ Corruption Perceptions Index 2016:

http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016

publiskas personas institūciju iekšējā pretkorupcijas kontroles sistēma, tādējādi joprojām nepieciešama spēcīga ārējā kontrole, ko savas kapacitātes robežās nodrošina Birojs.

Saskaņā ar Pasaules Bankas datiem Latvija ir ierindota “augsto ienākumu” ekonomikas valstu grupā⁵. Latvijas ekonomika attīstās strauji, kas tiek panākts, balstoties uz progresīvām ekonomikas reformām, tomēr Latvijā joprojām saglabājas samērā augsts bezdarba līmenis⁶. Pasaules ekonomikas foruma veiktajā novērtējumā “Globālās konkurētspējas indekss 2017-2018” Latvija ierindota 54.vietā (iepriekš ieņēma 49.vietu) no 137 valstīm, galvenos problēmfaktorus norādot (prioritārā secībā): neefektīva valdības birokrātija, nodokļu likmes un nodokļu regulējums, kam seko korupcija, neadekvāti izglītots darbaspēks, nestabila politikas veidošanas prakse un pieeja finansējumam⁷. Ievērojot minēto, var secināt, ka korupcijas ietekmei ir samērā nozīmīga loma Latvijas konkurētspējas nodrošināšanai.

Pasaules bankas “Doing Business 2018” pētījumā 190 valstu konkurencē Latvija ir ierindojusies augstajā 19.vietā (“Doing Business 2017” pētījumā Latvija ierindojās 14.vietā, savukārt “Doing Business 2016” – 22.vietā).

1.tabula

Latvijas salīdzinošie rādītāji Pasaules Bankas Doing Business 2017-2018

Daži no kritērijiem	2017	2018	Izmaiņas (vietas)
Uzņēmējdarbības uzsākšana	22	21	+1
Būvniecības atļauju saņemšana	23	49	-26
Elektroenerģijas pieslēgšana	42	62	-20
Nekustamā īpašuma reģistrēšana	23	22	+1
Investoru (mazākuma) tiesību aizsardzība	42	43	-1
Līgumsaistību izpilde	23	20	+3
Uzņēmējdarbības izbeigšana	44	53	-9

Latvijas ekonomika ir Eiropas Savienības ekonomiskajā telpā integrēta atvērta ekonomika. Sakārtota uzņēmējdarbības vide – tiesisks, uzņēmējdarbībai labvēlīgs normatīvais regulējums, korupcijas un ēnu ekonomikas samazinājums, kā arī samērīgas prasības un mūsdienīgi, lietotājam ērti valsts pārvaldes pakalpojumi – ir galvenais nosacījums, lai uzņēmēji vēlētos Latvijā uzsākt un paplašināt uzņēmējdarbību. Tas ir pamatnosacījums arī investoru ieinteresētībai veikt ieguldījumus mūsu valstī, nešauboties par to drošību un aizsargātību. Korupcija negatīvi ietekmē ekonomisko situāciju valstī: paplašinās “ēnu ekonomika”, tiek grauti konkrēti tirgus mehānismi (“kropļota” tirgus konkurence), potenciālie investori zaudē uzticību konkrētās valsts attīstībai, veicinot sociālo nevienlīdzību.

Pēdējos gados gan Ministru kabinetam, gan Saeimai ir zems sabiedrības uzticības līmenis, ko apstiprina sabiedriskās domas aptaujas. Atbilstoši 2016.gada oktobra aptaujā “Attieksme pret korupciju Latvijā”⁸ konstatētajam, Ministru

⁵ World Bank Country and Lending Groups:

<https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>

⁶ Economic Survey of Latvia 2017: <http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-latvia.htm>

⁷ Global competitiveness report 2017-2018: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/>

⁸ 2016.gada oktobra aptauja (pasūtītājs – Birojs, aptaujas veicējs – SKDS).

kabinetam uzticas vien 19% respondentu, Saeimai – 12%. Savukārt saskaņā ar 2017.gada oktobra aptaujas datiem⁹ Ministru kabinetam uzticas 17,1%, savukārt Saeimai – 14,1%.

Lai stiprinātu Latvijas pilsoņu uzticēšanos Saeimai, kuras uzticības līmenis šobrīd ir samērā zems, Saeima 2016.gada pavasarī pieņēma grozījumus Latvijas Republikas Satversmē, paredzot, ka Saeimas deputātus turpmāk varēs saukt pie administratīvās atbildības bez parlamenta piekrišanas, un izdarīja grozījumus Saeimas kārtības rullī, izslēdzot normas par parlamenta piekrišanu deputāta izdošanai administratīvai sodīšanai¹⁰.

Iepriekšējās stratēģijas darbības periodā, lai uzlabotu interešu konflikta novēršanas mehānismu valsts amatpersonu darbībā, koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu, kā arī politisko organizāciju (partiju) nelikumīgu finansēšanu un pārkāpumus priekšvēlēšanu aģitācijā, tika izdarīti virkne grozījumu tiesību aktos. No tiem būtiskākie grozījumi veikti Krimināllikumā, Priekšvēlēšanu aģitācijas likumā, likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”.

1.3. Biroja prioritātes

Birojam jāveicina tāda sociālā, ekonomiskā un tiesiskā vide, kurā ēnu ekonomikai un korupcijai ir minimāla izplatība, nodrošinot, ka katrs indivīds un sabiedrība kopumā uzticas likumdevējam, tiesu varai, valsts un pašvaldību institūcijām. Vienlaikus ekonomiskās izaugsmes veicināšanai ir nepieciešams nodrošināt uzņēmējdarbībai labvēlīgu vidi. Jāsekmē starptautisko organizāciju sniegto rekomendāciju izpilde.

Stiprinot Biroja analītisko kapacitāti, resursi tai deleģēto jomu uzraudzībā un kontrolē sistēmiski tiks koncentrēti uz korupcijas risku identificēšanu un novēršanu, koruptīvo sistēmu atklāšanu un sagrašanu prioritārajās jomās. Biroja nozīmīgākie resursi tiks koncentrēti šādu prioritāro uzdevumu veikšanai:

1. Mazināt valsts amatpersonu prettiesiskas rīcības ar publiskas personas mantu un finanšu līdzekļiem iespējamību, kā arī izskaust koruptīvus noziedzīgus nodarījumus publiskas personas institūcijās, veicot mērķtiecīgas darbības šādās prioritārajās jomās:

1.1. tiesu varas institūcijās;

1.2. publiskajos iepirkumos:

- a) Eiropas Savienības finansētajos projektos;
- b) veselības nozarē;
- c) būvniecības nozarē;
- d) Latvijas lielākajās pašvaldībās.

2. Pilnveidot politisko partiju finansēšanas un priekšvēlēšanu aģitācijas likumības uzraudzības ietvaru un apkarot politisko organizāciju nelikumīgu finansēšanu lielā apmērā ar mērķi mazināt naudas lomu politikā.

3. Stiprināt Biroja analītisko kapacitāti, nodrošināt Biroja amatpersonu kvalifikācijas celšanu, kā arī turpināt risināt jautājumus par Biroja amatpersonu atlīdzības paaugstināšanu un sociālo garantiju uzlabošanu, lai nodrošinātu Birojā nodarbinātajiem konkurētspējīgu atalgojumu.

⁹ 2017.gada oktobra pētījumu centra SKDS aptauja

¹⁰ <http://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/24797-saeima-atsakas-no-deputatu-imunitates-administrativajas-lietas>

1.4. Biroja īstenotie darbības virzieni un to apraksts

Biroja īstenotais darbības virzieni ir korupcijas novēršana un apkarošana, politisko partiju finansēšanas noteikumu izpildes kontrole, nodrošinot:

- 1) noziedzīgu nodarījumu atklāšanu un izmeklēšanu;
- 2) valsts amatpersonu darbības kontroli;
- 3) politisko partiju finansēšanas kontroli un aģitācijas uzraudzību;
- 4) sabiedrības informēšanu par pretkorupcijas jautājumiem;
- 5) pretkorupcijas politikas plānošanu un starptautisko sadarbību.

Katram Biroja īstenotajam darbības virzienam sniegts tā mērķu un esošās situācijas apraksts, kā arī norādītas būtiskākās problēmas, kas saistītas ar esošo situāciju un institūcijas darbības spēju. Atbilstoši esošajai situācijai, sniegts plānoto risināmo uzdevumu un pasākumu uzskaitījums.

1.4.1. Noziedzīgu nodarījumu atklāšana un izmeklēšana

Esošās situācijas apraksts:

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 1.panta pirmajā daļā noteikts, ka korupcija ir kukuļošana vai jebkura cita valsts amatpersonas rīcība, kas vērsta uz to, lai izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, iegūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām.

Birojam ir piekritīga noziedzīgu nodarījumu, kas saistīti ar politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, un noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā, kas ir saistīti ar korupciju, izmeklēšana. Realizējot šo funkciju, Biroja amatpersonas veic operatīvo darbību, resoriskās pārbaudes un kriminālprocesus, kā arī sniedz palīdzību ārvalstīm procesuālo darbību veikšanā, ja tie ir saistīti ar korupcijas izmeklēšanu.

Stratēģijas darbības periodā Biroja mērķis ir nodrošināt mērķtiecīgu, efektīvu un kvalitatīvu operatīvo darbu un izmeklēšanu, īpašu uzsvāru liekot uz noziedzīgu nodarījumu atklāšanu un izmeklēšanu prioritārajās jomās, kurās identificēti augsti korupcijas riski. Viens no uzdevumiem ir pievērst uzmanību finanšu izmeklēšanai, lai atklātu un konfiscētu noziedzīgi iegūtos līdzekļus kā Latvijā, tā arī ārvalstīs. Ņemot vērā, ka koruptīvām darbībām ir materiāls raksturs, pastiprināta vērība ir jāvelta mantisko jautājumu risinājumam kriminālprocesā, lai prettiesiski iegūtos līdzekļus atsavinātu un tādējādi mazinātu personu motivāciju iesaistīties koruptīvās darbībās. Biroja efektīvam darbam noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanā, noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanā un soda neizbēgamības nodrošināšanā ir būtiska preventīva loma, atturot citus sabiedrības locekļus no prettiesiskām darbībām.

Ņemot vērā, ka korupcija ir cieši saistīta ar valsts amatpersonu prettiesisku iedzīvošanos un mantisko stāvokli, nozīmīgs ir jautājums par Krimināllikuma 219.panta otrajā daļā paredzētās sankcijas, kas attiecas uz nepatiesu ziņu norādīšanu valsts amatpersonas deklarācijā lielā apmērā, palielināšanu. Pašreizējais regulējums nepieļauj šī noziedzīga nodarījuma pierādīšanā izmantot speciālās izmeklēšanas darbības un sevišķajā veidā veicamajos operatīvās darbības pasākumos iegūtos pierādījumus, kas praksē būtiski apgrūtina šī noziedzīgā nodarījuma sastāva – jo īpaši subjektīvās puses – pierādīšanu. Ņemot vērā, ka apzināti nepatiesu ziņu norādīšana valsts amatpersonas deklarācijā nereti ir cēloniskā sakarībā ar Biroja izmeklētajiem koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem, jārosina palielināt Krimināllikuma 219.panta

otrajā daļā paredzētā sankcija, lai šo noziedzīgo darbību turpmāk varētu klasificēt kā mazāk smagu noziegumu.

Aizvien lielāka nozīme praktiskajā darbā ir aktīvai, uz savstarpēju uzticību balstītai sadarbībai ne tikai starp tiesībsargājošām iestādēm, bet arī starp visām publiskas personas institūcijām.

Praksē ir konstatēta problemātika noteikt precīzu kaitējumu, kas radies nepamatota sadārdzinājuma rezultātā negodprātīgās publisko iepirkumu procedūrās. Birojs no dažādām valsts un pašvaldības institūcijām ir saņēmis atbildi, ka negodīgos un iepriekš sarunātos iepirkumos kaitējums neesot saskatāms, jo līgumā pielīgtais esot atbilstoši izpildīts. Šāda attieksme, nepamatotu sadārdzinājumu neuzskatot par radīto kaitējumu, liecina par izpratnes trūkumu un nevērību pret valsts un pašvaldības līdzekļu efektīvu izlietojumu, kā arī apgrūtina taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulēšanu. Biroja ieskatā, ir nepieciešams strādāt pie konkrētas metodikas zaudējumu konstatēšanā un noteikšanā šādos gadījumos.

Tāpat nepieciešams stiprināt vienotu un saskaņotu izpratni ar prokuratūru par nepieciešamo pierādīšanas standartu korupcijas lietās. Sadarbībā ar prokuratūru jātiecas uz sinerģiju, kam ir jāsekmē rezultāti korupcijas apkarošanā.

Uzņēmējdarbības vides uzlabošanai ir būtiski veicināt komersantu izpratni par sekām, kas var iestāties gadījumos, kad noziedzīgs nodarījums izdarīts juridiskas personas labā, interesēs vai tās nepietiekamas pārraudzības vai kontroles rezultātā. Šajā kontekstā būtiska ir pārrobežu sadarbība un izmeklēšanas darbā pieejamo starptautisko instrumentu izmantošana.

Nepieciešams līdzdarboties diskusijā par tieša nodoma tvērumu kukuļošanas lietās, kad kukulis tiek nodots, izmantojot starpnieku. Tas ir būtiski, jo kukuļdevējs praksē ne vienmēr tiek nepārprotami informēts par to, ka starpnieks izmantos saņemto labumu, lai uzpirktu valsts amatpersonu par kādas darbības izdarīšanu vai bezdarbības pieļaušanu kukuļdevēja interesēs. Visbiežāk kukuļdevējs pieļauj noziedzīgas darbības iespēju, taču apzināti nevēlas iegūt vairāk informācijas par starpnieka veiktajām darbībām. Pašreiz tieša nodoma iztulkošana praksē, izmeklējot kukuļošanas lietas, ir sašaurināta un tā neatbilst Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (turpmāk – OECD) Pretkorupcijas konvencijas noteiktajam subjektīvās puses standartam, tādēļ ir nepieciešams nodrošināt atbilstību šai konvencijai.

Darbības virziena mērķis:

Noziedzīgu nodarījumu atklāšana un izmeklēšana.

Politikas rezultāti:

2.tabula

1. Politikas rezultāti						
1.1.Rezultāts	1.2. Rezultatīvais rādītājs	1.3. Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības				
		2015.gada izpilde	2016.gada izpilde	2017.gada plāns	2018.gada plāns	2019.gada plāns
1.1.1.Noziedzīgu nodarījumu atklāšana un izmeklēšana	1.2.1. Konstatēti noziedzīgie nodarījumi	56	60	63	64	65
	1.2.2. Biroja uzsākto krimināllietu īpatsvars, kas nosūtītas kriminālvajāšanai un nav izbeigtas prokuratūrā (%)	87,5	92,9	95	95	95
	1.2.3. Birojā uzsākto kriminālprocesu skaits pēc OIN sniegtās informācijas	7	6	12	13	14

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

- 1) uzlabot Biroja kapacitāti informācijas un datu ieguvē, apstrādē un analizē, īpaši attiecībā uz finanšu izmeklēšanu, juridisko personu atbildību, pārrobežu kukuļošanu;
- 2) uzlabot informācijas apriņķi koruptīvu noziedzīgu nodarījumu atklāšanā un izmeklēšanā ar institūcijām Latvijā un ārvalstīs;
- 3) nodrošināt atbilstošu un kvalitatīvu apmācību Biroja darbiniekiem profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai, īpaši saistībā ar finanšu izmeklēšanu;
- 4) izstrādāt priekšlikumus grozījumiem Krimināllikumā, palielinot sankciju par nepatiesu ziņu norādīšanu valsts amatpersonas deklarācijā lielā apmērā, lai šo noziedzīgo darbību varētu kvalificēt kā mazāk smagu noziegumu.

Iesaistītās iestādes:

Tieslietu ministrija¹¹

¹¹ 2015.gada 16.janvāra rīkojums Nr.1-1/25 par darba grupas Kriminālprocesa likuma grozījumu izstrādei izveidi un 2011.gada 16.novembra rīkojums Nr.1-1/388 pastāvīgu darba grupu Krimināllikuma grozījumu izstrādei. Darba grupas ietvaros izvērtē dažādu institūciju sniegtos priekšlikumus grozījumiem Kriminālprocesa likumā un Krimināllikumā, kā arī nepieciešamības gadījumā izstrādā grozījumus tajos un ar tiem saistītajos normatīvajos aktos.

1.4.2. Valsts amatpersonu darbības kontrole

Esošās situācijas apraksts:

Birojs korupcijas novēršanas jomā kontrolē likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (turpmāk – Interešu konflikta likums) izpildi, kā arī citos normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto papildu ierobežojumu ievērošanu.

Interešu konflikta likums valsts amatpersonām nosaka valsts amatpersonas amata savienošanas, ienākumu gūšanas, komercdarbības, administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumus, aizliegumu ietekmēt administratīvo aktu izdošanu, uzraudzības, kontroles, izziņas un sodīšanas funkciju veikšanas aizliegumus, dāvanu un ziedojumu pieņemšanas ierobežojumus, aizliegumu būt par pārstāvi, aizliegumu saņemt papildu maksu, reklamēšanas ierobežojumus, ierobežojumus rīkoties ar publiskas personas mantu, informācijas izmantošanas aizliegumu.

Valsts amatpersonu darbības kontrolē konstatējama nemainīga tendence, proti, pieaug Biroja pieņemto lēmumu skaits par konstatētiem Interešu konflikta likuma pārkāpumiem, piemērojot naudas sodu vai izsakot mutvārdu aizrādījumu valsts amatpersonām, kuras ieņem amatus pašvaldībās un tās izveidotajās iestādēs (domes deputāti, pašvaldības iestāžu vadītāji u.c.), kā arī publiskas personas kapitālsabiedrībās.¹²

Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņēs 2015.-2020.gadam kā viena no korupcijas novēršanas politikas prioritātēm ir pārorientēt pretkorupcijas politiku no ārējās kontroles, ko realizē kontroles institūcijas, uz resora un institūcijas iekšējo kontroli. Lai stiprinātu publiskas personas institūciju iekšējo pretkorupcijas kontroles sistēmu, tika papildināts Interešu konflikta likuma 20.pants ar astoto daļu, paredzot, ka Ministru kabinets izdod noteikumus par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijās. Ministru kabineta 2017.gada 27.oktobra noteikumi Nr.630 “Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā” veicinās publiskas personas institūciju vadītāju mērķtiecīgu un efektīvu darbību iespējamā korupcijas riska novēršanai, vienlaikus izvairoties no formālu darbību veikšanas.

Saskaņā ar Interešu konflikta likuma 20.panta pirmajā daļā noteikto, publiskas personas institūcijas vadītājam ir pienākums atbilstoši savai kompetencei nepieļaut, lai šajā institūcijā strādājošās valsts amatpersonas nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īstenotu valsts amatpersonas pilnvaras, savukārt Interešu konflikta likuma 20.panta astotā daļa noteic, ka Ministru kabinets izdod noteikumus par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijās.

Stratēģijas darbības periodā un arī turpmāk Birojam ir jāveic pasākumi, lai pārorientētu valsts amatpersonu interešu konflikta novēršanu un valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu un aizliegumu kontroli no ārējās kontroles uz institūcijas iekšējo kontroli. Secīgi ir jārisina jautājums par publiskas personas institūciju vadītāju pilnvaru (kompetences) paplašināšanu interešu konflikta novēršanā, paredzot, ka

¹² Informatīvais ziņojums “Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās” (2016-TA-102)

publiskas personas institūcijas vadītājs kontrolē, vai attiecīgā amatu savienošana nerada interešu konfliktu, vai tā nekaitē tiešo amata pienākumu veikšanai un nav pretrunā nozares ētikas normām. Tādējādi nākotnē par maznozīmīgiem administratīvajiem pārkāpumiem tiktu piemērota nevis administratīvā atbildība, bet disciplināratbildība, institūcijas vadītājam piešķirot tiesības un pienākumu saukt pie disciplināratbildības institūcijā nodarbinātās valsts amatpersonas, kas izdarījušas pārkāpumus.

Vienlaikus aktuāls ir jautājums par publiskas personas institūcijas vadītāja atbildību gadījumā, ja tas neveiks savus pienākumus attiecībā uz interešu konflikta novēršanu viņa vadītajā institūcijā.

Valsts kontrole 2015.gadā Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk – VID) un Birojā veica likumības/lietderības revīziju Nr. 2.4.1-21/2015 *”Vai valsts amatpersonu deklarācijas ir efektīvs instruments valsts amatpersonu darbības tiesiskuma un atklātības nodrošināšanā?”*, kurā cita starpā secināja, ka politikas plānošanas dokumentos netiek analizēta esošā un vēlamā valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmas ietekme interešu konflikta identificēšanā un korupcijas novēršanā, kā arī netiek definēti sasniedzamie rezultatīvie rādītāji, kas ļautu novērtēt sistēmas nozīmīgumu un attīstību. Minētajā revīzijas ziņojumā Valsts kontrole sniedz konkrētus ieteikumus normatīvo aktu pilnveidei. VID sadarbībā ar Biroju izstrādāja priekšlikumus Interešu konflikta likumā par kompetences sadalījumu starp abām iestādēm deklarāciju izvērtēšanā. Lai veiktu pasākumus ieteikumu izpildē attiecībā uz deklarēšanās sistēmas efektivitāti, Birojs sadarbībā ar VID Stratēģijas darbības periodā izstrādās priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem.

Tāpat Birojs izstrādāja un 2016.gada 7.jūlijā Valsts sekretāru sanāksmē pieteica būtiskus grozījumus likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (VSS-653). Minētais likumprojekts paredz virkni grozījumu, kas būtiski uzlabo ziedojumu pieņemšanas kārtību; paplašina to personu loku, kuras tiek kvalificētas kā radnieki; nosaka papildu pienākumu informēt publiskas personas institūcijas vadītāju vai Biroju par interešu konflikta situācijām vai iespējamiem korupcijas, tai skaitā ārvalstu amatpersonu kukuļošanas, gadījumiem; paplašina to personu loku, kuras jānorāda valsts amatpersonas deklarācijā; noteikta Satversmes aizsardzības biroja direktora valsts amatpersonas deklarācijas iesniegšanas kārtība; noteikti terminēti komercdarbības ierobežojumi valsts amatpersonai, kura veikusi izmeklēšanas funkcijas; precizēti valsts amatpersonas pienākumi un rīcība, nosakot papildu gadījumus un paredzot konkrētus termiņus publiskas personas institūcijas vadītāja informēšanai par valsts amatpersonas iespējamo interešu konfliktu u.c. grozījumus¹³. Šobrīd Birojs turpina minētā likumprojekta saskaņošanas procesu ar iesaistītajām pusēm. Plānotais likumprojekta iesniegšanas termiņš Valsts kancelejā, virzībai uz Ministru kabineta komiteju, ir 2018.gada 31.janvāris.

Darbības virziena mērķis:

Nodrošināt valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs, novēršot jebkuras valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas darbību, veicināt valsts amatpersonas darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā, kā arī sabiedrības uzticēšanos valsts amatpersonas darbībai.

¹³ Likumprojekts (VSS-653). Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40393726>

Politikas rezultāti:*3.tabula*

2. Politikas rezultāti						
2.1.Rezultāts	2.2.Rezultatīvais rādītājs	2.3.Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības				
		2015.gada izpilde	2016.gada izpilde	2017.gada plāns	2018.gada plāns	2019.gada plāns
2.1.1.Nodrošināta Biroja pieņemto lēmumu likumība un pamatotība	2.2.1.Biroja pieņemto lēmumu īpatsvars saistībā ar administratīvajiem pārkāpumiem korupcijas novēršanas jomā, kas nav atcelti	100%	99,54%	98%	98%	98%
2.1.2.Konstatēti pārkāpumi interešu konflikta novēršanas jomā	2.2.2.Biroja pieņemtie lēmumi par Interešu konflikta likuma normu pārkāpumiem	285	263	260	255	255
2.1.3.Valsts amatpersonu darbības kontrole	2.2.3.Izvērtēto valsts amatpersonu deklarāciju skaits (valsts amatpersonu skaits)	948	872	950	950	950

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

- 1) atbilstoši Biroja noteiktajām prioritātēm, apstrādāt un analizēt informāciju, kas ir saistīta ar valsts amatpersonu darbības kontroli, identificējot un vērtējot tos pārkāpumus, kas nodara būtisku kaitējumu demokrātiskai valsts iekārtai un sabiedrības interesēm;
- 2) sadarbībā ar VID izvērtēt valsts amatpersonu deklarēšanās sistēmas darbību, izstrādājot rezultatīvos rādītājus, lai būtu iespējams novērtēt tās efektivitāti;
- 3) izstrādāt un ieviest nepieciešamo pasākumu kopumu, lai pārorientētu valsts amatpersonu interešu konflikta novēršanu un valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu un aizliegumu kontroli no ārējās kontroles uz institūcijas iekšējo kontroli, risinot jautājumu par publiskas personas institūciju vadītāju pilnvaru (kompetences) un atbildības paplašināšanu interešu konflikta novēršanā.

Iesaistītās iestādes:

VID

1.4.3. Politisko partiju finansēšanas kontrole un aģitācijas uzraudzība

Esošās situācijas apraksts:

Birojs kontrolē politisko organizāciju (partiju) un to apvienību (turpmāk – politiskās partijas) finansēšanas noteikumu izpildi un pārbauda, kā tiek ievēroti ierobežojumi, kas noteikti priekšvēlēšanu aģitācijai, aģitācijai pirms tautas nobalsošanas, aģitācijai par likuma ierosināšanu un aģitācijai par Saeimas atsaukšanas ierosināšanu.

Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likums (turpmāk – Finansēšanas likums) nosaka politisko partiju finansiālās darbības atklātumu, likumību un atbilstību parlamentārās demokrātijas sistēmai. Finansēšanas likums nosaka politisko partiju finansēšanas avotus, finansēšanas ierobežojumus un aizliegumus, ka arī atklātuma prasības. Lai palielinātu politisko partiju administratīvo spēju, politikajām partijām, sākot ar 2012.gada 1.janvāri piešķir arī valsts finansējumu, lai tās spētu segt savas administratīvās izmaksas un kļūtu profesionālākas. Gan valsts budžeta finansējuma izmaksāšanu, gan piešķirtās budžeta naudas izlietojuma atbilstību Finansēšanas likuma prasībām kontrolē Birojs.

Birojs darbojas kā eksperts Priekšvēlēšanu aģitācijas regulējuma pilnveidošanas procesā, piedalījies darba grupās un attiecīgajās Saeimas komisijas sēdēs. Pēdējie būtiskie grozījumi Priekšvēlēšanu aģitācijas likumā tika pieņemti 2016.gada 16.jūnijā un stājās spēkā 2016.gada 15.jūlijā¹⁴. Tie pilnveidoja regulējumu attiecībā uz ierobežojumiem, kas nosaka, kādās vietās ir aizliegta priekšvēlēšanu aģitācija, kā arī attiecībā uz reklāmas pakalpojumu sniedzējiem, kuri vēlas par maksu izvietot priekšvēlēšanu aģitāciju, piemēram, nosakot pienākumu arī vides reklāmas pakalpojumu sniedzējiem pirms priekšvēlēšanu aģitācijas perioda sākuma publicēt priekšvēlēšanu aģitācijas izcenojumus un nosakot pienākumu priekšvēlēšanu aģitācijas bukletiem norādīt arī to izplatīšanas tirāžu u.c.

Saeima 2017.gada 26.oktobrī galīgajā lasījumā pieņēma grozījumus Finansēšanas likumā, kuru izstrādē piedalījās Birojs. Pieņemto grozījumu viens no mērķiem ir novērst individuālu fizisku personu iespējamu neatļautu iesaistīšanos ziedošanas starpniecībā.

Stratēģijas darbības periodā Latvijā notiks Saeimas (2018.gada oktobrī) un Eiropas Parlamenta (2019.gada maijā) vēlēšanas. Ņemot vērā politisko procesu intensitāti, pastāv būtisks risks, ka priekšvēlēšanu laikā nepieciešamie finanšu līdzekļi politisko partiju darbības nodrošināšanai var tikt iegūti ne vien no likumīgiem, bet arī slēptiem finanšu avotiem jeb “melnajām kasēm”. Politisko partiju pārstāvju ciešā saistība ar to sponsoriem, kuri papildina partiju kases, var ietekmēt arī politisko dienas kārtību un lēmumu pieņemšanu, tādēļ politisko partiju finansēšanas kontrolei šajā periodā ir pievēršama pastiprināta uzmanība.

Veicot politisko partiju saņemto ziedojumu (dāvinājumu) pārbaudes, Birojs ir konstatējis, ka gandrīz 25% ziedojumu tiek veikti, ziedojot attiecīgo privātpersonu visus iepriekšējo trīs gadu laikā gūtos ienākumus, kas rada aizdomas par šo līdzekļu likumīgu izcelsmi. Efektīva politisko partiju finansēšanas kontrole ir cieši saistīta ar šo fizisko personu ienākumu legalitātes kontroli valstī kopumā. Šobrīd spēkā esošais normatīvo aktu regulējums pieļauj šādu ziedojumu (dāvinājumu) veikšanu un

¹⁴ 2016.gada 16.jūnija likums “Grozījumi Priekšvēlēšanu aģitācijas likumā”. Publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis”, 29.06.2016., Nr.123 (5695), pieejams: <https://www.vestnesis.lv/op/2016/123.11>

kontrolējošām institūcijām ir ierobežotas iespējas pierādīt, ka faktiski nav iespējams ziedot visus savus legāli gūtos ienākumus partijai, neatstājot personai nekādus finanšu līdzekļus iztikai. Tādējādi pastāv bažas, ka ļoti liels ziedotāju īpatsvars faktiski ir starpnieki un neizmanto savus legālos ienākumus ziedojumiem, bet gan citu, neidentificētu avotu finanšu līdzekļus. Finansēšanas likuma grozījumi, kas stājās spēkā 2018.gada 1.janvārī, paredz, ka fiziskas personas drīkst veikt dāvinājumus (ziedojumus), iemaksāt biedru naudas un iestāšanās naudas no saviem ienākumiem, bet šo dāvinājumu (ziedojumu), biedru naudu un iestāšanās naudu kopējais apmērs nedrīkstēs pārsniegt 30% no šo personu iepriekšējā kalendārajā gadā gūtajiem ienākumiem.

Neskatoties uz dažādiem atklātības nodrošināšanas mehānismiem politisko partiju finansēšanā, joprojām pastāv risks, ka atsevišķi lieli ziedojumi politiskajām partijām tiek veikti no neatļautiem finanšu avotiem, aizsegam izmantojot Latvijas pilsoņu identitātes. Turklāt riski būtiski pieaug tieši priekšvēlēšanu aģitācijas periodos. Pārbaužu gaitā iegūtā informācija rada pamatotas aizdomas, ka politisko partiju darbības nodrošināšanai un priekšvēlēšanu aģitācijai tiek izmantoti līdzekļi, kas netiek reģistrēti partiju grāmatvedībā. Priekšvēlēšanu aģitācijas likums nosaka ierobežojumus un aizliegumus priekšvēlēšanu aģitācijas veicējiem un priekšvēlēšanu aģitācijas pakalpojumu sniedzējiem, lai politiskās partijas priekšvēlēšanu aģitācijas kampaņām tērētu mazāk finanšu līdzekļus un neizmanto valsts un pašvaldību administratīvos resursus. Tomēr regulējums priekšvēlēšanu aģitācijas laikā attiecībā uz ierobežojumiem internetā nav pietiekošs un neatbilst mūsdienu interneta attīstības tendencēm, tāpēc ir pilnveidojams.

Darbības virziena mērķis:

Nodrošināt politisko organizāciju finansēšanas atklātumu un mazināt naudas lomu politikā.

Politikas rezultāti:

4.tabula

3.Politikas rezultāti						
3.1.Rezultāts	3.2.Rezultatīvais rādītājs	3.3. Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības				
		2015.gada izpilde	2016.gada izpilde	2017.gada plāns	2018.gada plāns	2019.gada plāns
3.1.1.Mazinās naudas loma un ietekme politikā	3.2.1.Konstatētie pārkāpumi politisko partiju finansēšanā un aģitācijas veikšanā	36	26	25	25	25
3.1.2.Mazinās priekšvēlēšanu aģitācijas kampaņu laikā pieļauto pārkāpumu skaits	3.2.2.Priekšvēlēšanu aģitācijas perioda laikā apturēto pretlikumīgo priekšvēlēšanu kampaņu skaits	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%

3.3.3. Izskatot Biroja lēmumus tiesā, tiek atzīta Biroja pieņemto lēmumu likumība un pamatotība	3.2.3. Pārskata gadā spēkā atstāto Biroja lēmumu īpatsvars saistībā ar administratīvajiem pārkāpumiem un pretlikumīgu finanšu līdzekļu atmaksu, kas nav atcelti	99,97%	100%	98%	98%	98%
---	---	--------	------	-----	-----	-----

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

- 1) sniegt priekšlikumus grozījumiem normatīvajos aktos, analizējot vēlēšanu kampaņu pieredzi un izvērtējot priekšvēlēšanu regulējumu, tādējādi pilnveidojot tiesisko regulējumu priekšvēlēšanu aģitācijas finanšu kontroles jomā, mazinot finanšu līdzekļu lomu politikā;
- 2) uzlabot Biroja spējas informācijas, kas ir saistīta ar slēpto priekšvēlēšanu aģitāciju un politisko partiju nelikumīgu finansēšanu, ieguvē, apstrādē un analizē;
- 3) ieviest politisko partiju finansēšanas datu bāzi ar automātiskas informācijas ievadīšanas sistēmu, kas uzlabotu Biroja analītisko kapacitāti politisko partiju finansēšanas kontrolē un aģitācijas uzraudzībā;
- 4) efektīvizēt politisko (partiju) ziedojumu (dāvinājumu) pārbaūžu procedūras ar mērķi iespējami īsākos termiņos identificēt starpniecību ziedošanā politiskajām partijām.

Iesaistītās iestādes:

Nav

1.4.4. Sabiedrības informēšana par pretkorupcijas jautājumiem

Esošās situācijas apraksts:

Birojs izglīto sabiedrību tiesību un ētikas jomā, informē par korupcijas attīstības tendencēm un atklātajiem korupcijas gadījumiem, kā arī par veiktajiem pasākumiem korupcijas novēršanā un apkarošanā.

Būtisks uzdevums ir izstrādāt, apstiprināt un ieviest jaunu komunikācijas un izglītošanas stratēģiju, skaidri formulējot prioritātes, komunikāciju veidus un formas, auditorijas un ieviešot uzlabojumus, lai pilnveidotu Biroja kompetences ietvaros rīkotos seminārus un apmācības. Komunikācijas un sabiedrisko aktivitāšu rezultātā svarīgi ir uzlabot arī Biroja tēlu un reputāciju kopumā.

Jānorāda, ka institūciju pieprasījums pēc izglītošanas pasākumiem ir ļoti liels, savukārt Biroja kapacitāte ierobežota. Pēdējos trīs gadus semināri tiek nodrošināti pieteikšanās secībā tām institūcijām, kas izsaka vēlēšanos pēc šāda veida apmācībām. Tādējādi nepietiekama uzmanība tiek pievērsta plānveida prevencijai, proti – netiek pievērsta pietiekama uzmanība, lai nodrošinātu apmācību pasākumus institūcijās, kurās ir paaugstināts korupcijas risks. Attiecīgi ir nepieciešams gan noteikt konkrētas prioritātes, analizējot krimināllietās un administratīvo pārkāpumu lietās konstatēto, gan arī rast jaunas pieejas citu ieinteresēto institūciju apmācībā.

Sākot ar 2014.gadu, semināru noslēgumā tiek veikta dalībnieku zināšanu testēšana papīra formātā, rezultātus apkopojot manuāli. Lai nodrošinātu mūsdienīgu,

ērtu informācijas iegūšanu par valsts amatpersonu zināšanu līmeni pretkorupcijas jautājumos konkrētā institūcijā, jomā un valstī kopumā, ieviešama zināšanu testēšana elektroniskā vidē. 2015.gada nogalē ir panākta vienošanās ar Valsts administrācijas skolu par to, ka iespēja pārbaudīt valsts amatpersonu zināšanu elektroniski tiks iestrādāta Valsts administrācijas skolas īstenotā Eiropas struktūrfondu projekta “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” ietvaros izstrādātajā Mācību pārvaldības sistēmā.

Lai nodrošinātu ilgtspējīgu pieeju izglītošanas jautājumiem, Birojs turpinās attīstīt un pilnveidot tālākizglītotāju apmācību modeli (*Train the trainers*). Šī modeļa ietvaros tiek nodrošināta valsts un pašvaldību institūciju, arī publiskas personas kapitālsabiedrību, pārstāvju sagatavošana, kuri savukārt tālāk varētu pretkorupcijas jautājumos apmācīt savās institūcijās strādājošās amatpersonas. Tālākizglītotāji šobrīd apmāca savu institūciju amatpersonas interešu konflikta novēršanas pamatjautājumus, bet nākotnē institūcijas vadītāja uzdevumā varētu veikt iekšējā uzrauga funkcijas, sniedzot institūcijas vadītājam atbalstu efektīvas iekšējās kontroles sistēmas korupcijas un interešu konflikta risku novēršanai ieviešanai un uzturēšanai. Minētā modeļa ietvaros atsevišķas apmācības būtu organizējamās arī tām valsts vai pašvaldību institūciju amatpersonām, kuras savās institūcijās ir atbildīgas par iekšējo kontroli, nodrošinot apmācības par to, kā izveidot un realizēt efektīvu iekšējo kontroli interešu konflikta un korupcijas risku novēršanai.

Papildus minētajam, nepieciešams strādāt pie jauniešu un studentu izglītošanas, lai preventīvi veicinātu jaunās paaudzes neiecietību pret korupciju un informētu par tās kaitīgajām sekām, tādējādi palielinot uzticību un paļāvību Birojam kā taisnīgai, neatkarīgai un kompetentai iestādei, veicinot nākotnē arvien lielāku sabiedrības gatavību ziņot par koruptīvām darbībām un nebūt vienaldzīgiem. Svarīgi ir turpināt iesākto sadarbību ar Valsts izglītības satura centru, gan izglītojot mācību priekšmetu skolotājus par pretkorupcijas jautājumiem, gan ievērojot Valsts izglītības standartā un mācību priekšmetu programmās noteikto, izstrādājot un piedāvājot izglītības iestādēm dažāda veida mācību un metodiskos materiālus. Vienlaikus nepieciešams stiprināt sadarbību ar augstākajām izglītības iestādēm, lai tās savās studiju programmās iekļautu pretkorupcijas tēmu.

Ar mērķi veicināt uzņēmēju izpratni par godprātīgu un tiesisku komerciālo darbību, Birojs ir uzsācis uzņēmēju izglītošanu par pretkorupcijas jautājumiem un iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas stiprināšanu. Arī turpmāk aktīvi jāstrādā uzņēmēju izglītošanas un informēšanas jomā. Būtiski ir aicināt uzņēmējus novērtēt korupcijas riskus un ieviest efektīvus risku novēršanas pasākumus, lai nepieļautu kukuļošanu, kā arī īpašu uzmanību pievērst ārvalstu amatpersonu kukuļošanas nepieļaujamībai.

Līdz šim Birojs ikgadējo sociālo kampaņu ietvaros kā vizuālos materiālus visbiežāk izmantoja jauniešu zīmējumu konkursu darbus, kas nepietiekami efektīvi uzrunāja konkrēto mērķauditoriju. Tāpat profesionāli pakalpojumi nav izmantoti mērķtiecīgai ilgtermiņa sociālās kampaņas izstrādei un īstenošanai, kā arī esošo informatīvo kanālu novērtēšanai un uzlabošanai. Birojam ir jāveido mērķtiecīga sadarbība ar dažādiem mediju pārstāvjiem, kuriem ir ietekme sabiedrības domas veidošanā. Būtiski ir izveidot efektīvu komunikāciju sociālajos medijos, kas mūsdienās ir svarīgs iestādes tēla veidošanas mehānisms. Tādējādi, lai veicinātu sabiedrības izpratni par korupcijas negatīvo ietekmi un sekmētu vēlēšanos ziņot par novērotajiem pārkāpumiem, jāīsteno profesionāla ilgtermiņa sociālā kampaņa, aptverot

visus sabiedrisko attiecību mehānismus. Lai nodrošinātu to, ka sociālā kampaņa ir efektīva un sasniedz gaidītos rezultātus, plānošanas un organizēšanas procesā ir jāiesaista attiecīgās jomas profesionāļi (ārpakalpojums), kā arī iespēju robežās jāiesaista sadarbības partneri, tādējādi cita starpā dodot sabiedrībai signālu, ka Birojs nav viens savos mērķos un darbībā.

Ar mērķi mainīt sabiedrības viedoklis par Biroja darbību, tai skaitā, nodrošinot sabiedrības un konkrētu mērķauditoriju informētību gan par Biroja kompetenci un sasniegtajiem rezultātiem, gan par īstenotajiem pretkorupcijas pasākumiem, Birojs veiks dažādu pasākumu kopumu. Vienlaikus minētajiem pasākumiem jāsekmē sabiedrības uzticēšanās palielināšanās Birojam kā taisnīgai, neatkarīgai un kompetentai iestādei, veicinot sabiedrības gatavību ziņot par koruptīvām darbībām, nebūt vienaldzīgiem.

Darbības virziena mērķis:

Paaugstināt sabiedrības uzticību Birojam, veidojot pozitīvu Biroja tēlu un vairojot tā autoritāti sabiedrībā.

Politikas rezultāti:

5.tabula

4. Politikas rezultāti						
4.1.Rezultāts	4.2. Rezultatīvais rādītājs	4.3. Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības				
		2015.gada izpilde	2016.gada izpilde	2017.gada plāns	2018.gada plāns	2019.gada plāns
4.1.1.Paaugstinās valsts amatpersonu zināšanu līmenis korupcijas novēršanas jautājumos	4.2.1. Izglītošanas pasākumos veikto zināšanu pārbaudes testu rezultāti rāda, ka pieaug to valsts amatpersonu skaits, kas labi pārzina korupcijas novēršanas pamatjautājumus	82%	84%	84%	85%	86%
4.1.2. Mazinās sabiedrības tolerance pret korupciju un pieaug iedzīvotāju gatavība ziņot par korupcijas gadījumiem	4.2.2. Samazinās aptaujāto skaits, kas socioloģiskajās aptaujās uz jautājumu „Neesmu gatavs ziņot par korupcijas gadījumiem vispār” atbild apstiprinoši	32,8%	33,4%	31%	29%	27%
4.1.3. Samazināt iedzīvotāju īpatsvaru, kas atzinuši, ka gatavi dot kukuli	4.2.3.Samazinās to iedzīvotāju īpatsvars, kas atzinuši, ka ir gatavi dot kukuli valsts amatpersonai, lai atrisinātu savas problēmas publiskas personas institūcijās (% no aptaujātajiem)	22,2	23,3	20	20	20

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

- 1) izstrādāt un ieviest komunikācijas un izglītošanas stratēģiju ar konkrētiem uzdevumiem, formulējot komunikācijas paņēmienus un veidus, tai skaitā īpaši prioritizējot tālākizglītošanu apmācību modeli, uzņēmēju apmācības, jauniešu apmācības u.c. auditorijas;
- 2) periodiski uzaicināt apmeklēt izglītošanas pasākumus prioritārā kārtībā tās institūcijas, kuru amatpersonas iesaistītas Biroja krimināllietās un administratīvo pārkāpumu lietās, kā arī rast jaunus apmācību veidus citām ieinteresētajām institūcijām;
- 3) veidot mērķorientētu ilgtermiņa sociālo kampaņu, piesaistot jomas profesionāļus, tai skaitā sabiedrisko aktivitāšu veidošanā un Biroja informēšanas instrumentu efektivitātes novērtēšanai un uzlabošanai;
- 4) sadarbībā ar Valsts administrācijas skolu izstrādāt un ieviest iegūto zināšanu novērtēšanu (testēšanu) tiešsaistē¹⁵;
- 5) nodrošināt iespējami plašu pretkorupcijas jautājumu iekļaušanu mācību priekšmetu saturā sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru¹⁶.

Iesaistītās iestādes:

1. Valsts administrācijas skola
2. Valsts izglītības satura centrs
3. Izglītības un zinātnes ministrija

1.4.5. Pretkorupcijas politikas plānošana un starptautiskā sadarbība

Esošās situācijas apraksts:

Atbilstoši Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā noteiktajam Birojs:

- a) izstrādā korupcijas novēršanas un apkarošanas stratēģiju un valsts programmu, kuru apstiprina Ministru kabinets;
- b) koordinē valsts programmā minēto institūciju sadarbību, lai nodrošinātu programmas izpildi;
- c) analizē normatīvos aktus un normatīvo aktu projektus, kā arī ierosina izdarīt tajos grozījumus, iesniedz priekšlikumus jaunu normatīvo aktu projektu izstrādāšanai;
- d) apkopo un analizē citu valstu pieredzi korupcijas novēršanā un apkarošanā.

Ar Ministru kabineta 2015.gada 16.jūlija rīkojumu Nr.393 "Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņem 2015.–2020.gadam" tika apstiprinātas korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādnes 2015.–2020.gadam (turpmāk – Pamatnostādnes). Šo Pamatnostādņu mērķis ir raksturot aktuālo situāciju korupcijas novēršanā un apkarošanā Latvijā, definēt aktuālās problēmas un noteikt mērķus, rīcības virzienus un uzdevumus to risināšanai laika periodā no 2015.–2020.gadam.

¹⁵ Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņu 2015.–2020.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2015.gada 16.jūlijā ar rīkojumu Nr.393) 2.8.uzdevums

¹⁶ Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņu 2015.–2020.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2015.gada 16.jūlijā ar rīkojumu Nr.393) 7.4., 7.5.uzdevums

Izstrādājot Pamatnostādnes ir ņemtas vērā dažādos analītiskajos ziņojumos izteiktās rekomendācijas par nepieciešamajiem uzlabojumiem, tai skaitā arī Biroja veikto pārbaužu un izmeklēto krimināllietu ietvaros konstatētais. Astoņu Pamatnostādnēs iekļauto apakšmērķu sasniegšanai ir izstrādāts uzdevumu un pasākumu plāns, kura ietvaros paredzēts īstenot 135 pasākumus, t.sk. izdarīt grozījumus tiesību aktos, uzlabot institūciju funkcijas, iniciatīvas, kas vērstas uz zināšanu apguvi un izpratnes veicināšanu par pretkorupcijas politiku. Lai novērstu iestāžu darbinieku motivāciju koruptīvai rīcībai, minētajās Pamatnostādnēs īpaši tiek akcentēta publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības politika. Pamatnostādnēs pirmo reizi ir ietverti pasākumi ar mērķi ierobežot korupcijas izplatību privātajā sektorā.

Savukārt, lai izveidotu tādu patstāvīgi darbojošos institūciju iekšējās kontroles sistēmu, kas maksimāli ierobežo korupcijas rašanās iespējas publiskajā sektorā, ir nepieciešama efektīvas iekšējās kontroles sistēmas izveide publiskas personas institūcijās, tajā skaitā pašvaldībās un publiskas personas kapitālsabiedrībās.

Lai arī līdz šim atsevišķās publiskas personas institūcijās ir bijušas savas iekšējās pretkorupcijas sistēmas vai plāni, tomēr Birojs ir konstatējis¹⁷, ka tās nesasniedz izvirzīto mērķi, kā arī nav vienotas pieejas (prasības) to ieviešanā. Lai palīdzētu publiskas personas institūcijām līdz 2018.gada 31.decembrim izveidot iekšējās kontroles sistēmu, Birojs izdos un skaidros vadlīnijas par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta novēršanai publiskas personas institūcijās.

Ņemot vērā, ka 2017.gada 1.martā ir stājies spēkā jauns Publisko iepirkumu likums un likumdevējs ir palielinājis līgumcenas sliekšņus, no kuriem piemērojams tiesiskais regulējums, kā arī ievērojot apstākli, ka ārpus Publisko iepirkumu likuma kontroles šobrīd paliek aptuveni 34% iepirkumu, kas ir t.s. “zemsliedzē” iepirkumi, līdzšinējo 14% vietā jeb aptuveni 998 miljoni *euro* bez PVN, Birojs padziļināti analizēs finanšu līdzekļu izšķērdēšanas, kā arī korupcijas riskus “zemsliedzē” iepirkumos un iegādēs, kuru veikšanā nav jāpiemēro ārējo normatīvo aktu regulējums, un sniegs priekšlikumus risku mazināšanai.

Joprojām nav noregulēti lēmumu pieņēmēju komunikācijas principi ar privātpersonām, kuras mēģina ietekmēt lēmumu pieņemšanu, pārstāvot konkrētas intereses. Jānorāda, ka starptautisko organizāciju rekomendācijās īpaša uzmanība ir pievērsta tieši likumdošanas varai, proti, nav pieņemts regulējums interešu pārstāvības procesa nodrošināšanai, kas attiektos uz parlamenta pārstāvju, t.i., Saeimas deputātu darbu, tiem iesniedzot priekšlikumus likumprojektiem, kuru autori vai līdzautori ir privātpersonas (tajā skaitā formālās un neformālās sabiedrības grupas). Biroja rosināto priekšlikumu, kas noregulētu minēto situāciju, iestrāde normatīvajā regulējumā nodrošinātu to Eiropas Padomes Starpvalstu pretkorupcijas grupas (turpmāk – GRECO) IV novērtējuma kārtā Latvijai izteikto rekomendāciju izpildi, kurās līdz šim nav panākts progress. Attiecīgi Birojam ir jāturpina darbs ar Saeimas deputātiem, aicinot atbalstīt Biroja rosinātos grozījumus Saeimas kārtības rullī.

Birojs šobrīd nodrošina līdzdalību dažādos starptautisko organizāciju pasākumos, kā arī izpilda Eiropas Padomes līguma “Par Pretkorupcijas starpvalstu

¹⁷ 2016.gada 29.janvārā Ministru kabineta informatīvais ziņojums “Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās” (2016-TA-102)

grupas nodibināšanu” (GRECO) saistības¹⁸, Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Pretkorupcijas konvencijas saistības, OECD Konvencijas par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos (Pretkukuļošanas konvencijas) saistības, kā arī aktivitātes, kas saistītas ar Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzības pasākumiem. Jānorāda, ka Birojs ir pievienojies arī tādiem neformāliem sadarbības tīkliem kā Eiropas partneri pret korupciju (*EPAC – European Partners against Corruption*) un Godprātības tīkls (*Network of Integrity*), tomēr ierobežotās kapacitātes dēļ nebūtu vēlams pievienošanās jauniem sadarbības formātiem, lai pilnvērtīgāk varētu izmantot visas tās iespējas, ko šobrīd piedāvā jau esošie formāti, kas ir pietiekami plaši starptautiskās sadarbības veicināšanai.

Nākamajos gados vēl jāveic virkne uzdevumu, lai panāktu pilnu atbilstību OECD Pretkorupcijas konvencijas prasībām. Pretkukuļošanas darba grupas plenārsēdes laikā 2018.gada oktobrī Latvijai būs jāsniedz ziņojums par 44 atsevišķu izteikto Otrās fāzes rekomendāciju izpildi. Pēc veiksmīgas visu Otrās fāzes rekomendāciju izpildes sekos arī Trešā un Ceturtā novērtēšanas fāze.

Jāņem vērā tas, ka Latvijai šobrīd jau kā OECD dalībvalstij ir jāsniedz savs atbalsts un pieredze arī citu reģionu valstīm, kurām tā varētu būt saistoša, tai skaitā piedaloties dažādos starptautiskos sadarbības formātos, piemēram, OECD Austrumeiropas un Centrālāzijas Pretkorupcijas tīklā (ACN). Līdz šim Birojs veiksmīgi ir pildījis savas kā OECD ACN tīkla dalībvalsts pienākumus, Biroja ekspertiem regulāri piedaloties dažādās OECD ACN Stambulas Pretkorupcijas darbības plāna¹⁹ aktivitātēs, tai skaitā Austrumeiropas un Centrālāzijas valstu novērtējumos. Šobrīd būtu nepieciešams izvērtēt iespējas sniegt papildu atbalstu ACN darbībai.

GRECO ietvaros 2017.gada nogalē uzsākta Latvijas V novērtēšanas kārtā, kuras laikā vērtēta korupcijas novēršana un godprātības veicināšana attiecībā uz izpildvaras augstākajām amatpersonām un tiesībsargājošajām iestādēm. Attiecīgi nākamajos gados izteikto rekomendāciju izpilde būs viena no prioritārajām jomām starptautiskās sadarbības ietvaros. Tāpat jāturpina arī darbs pie to rekomendāciju izpildes, kas tika izteiktas IV kārtas ietvaros attiecībā uz korupcijas novēršanu parlamentā un tiesu varā.

Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Pretkorupcijas konvencijas ieviešanas un novērtēšanas mehānisma ietvaros 2018.gadā paredzēts uzsākt Latvijas novērtēšanu Otrajā novērtēšanas ciklā, kurā tiek vērtēta dalībvalstu atbilstība Konvencijas prasībām attiecībā uz II nodaļu “Preventīvie pasākumi” un V nodaļu “Līdzekļu atgūšana”. Papildus jānorāda, ka Latvija ir noteikta par novērtētāju Azerbaidžānai, kuras novērtēšanas procesu plānots īstenot 2018.gadā.

Birojs aktīvi iesaistās divpusējo starptautisko attiecību veidošanā. Ārvalstu partneriem ir interese par Biroja pieredzi korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā, kā arī politisko partiju finansēšanas kontroli. Arī nākotnē plānots aktīvi iesaistīties gan pieredzes nodošanā, gan arī apmaiņā ar citu valstu partnerdienestiem. Īpaša uzmanība tiks veltīta sadarbībai ar reģionālajiem partneriem, proti – Lietuvu, Igauniju un Poliju.

¹⁸ Latvija ir pievienojusies visiem starptautiskajiem līgumiem, kuru saistību izpildi uzrauga GRECO: Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijai un Papildprotokolam, Eiropas Padomes Civiltiesību pretkorupcijas konvencijai.

¹⁹ OECD ACN Stambulas Pretkorupcijas darbības plāns: <http://www.oecd.org/corruption/acn/istanbulactionplan/>

Darbības virziena mērķis:

Izstrādāt un koordinēt tādas pretkorupcijas politikas ieviešanu, kas preventīvi novērstu valsts pārvaldē nodarbināto personu prettiesisku rīcību, tai skaitā izpildot starptautiskās saistības.

Politikas rezultāti:*6.tabula*

5. Politikas rezultāti						
5.1.Rezultāts	5.2.Rezultatīvais rādītājs	5.3.Rezultatīvā rādītāja skaitliskās vērtības				
		2015.gada izpilde	2016.gada izpilde	2017.gada plāns	2018.gada plāns	2019.gada plāns
5.1.1. Uzlabojas Korupcijas uztveres indekss	5.2.1.Uzlabot Korupcijas uztveres indeksu (vērtējums 100 punktu sistēmā, kur “100” nozīmē “korupcijas nav”)	55	57	60	62	63

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

- 1) veikt korupcijas risku analīzi jomās, kuras Birojs ir noteicis kā prioritāras nākamajam stratēģijas periodam, un izstrādāt pasākumus identificēto korupcijas risku mazināšanai;
- 2) padziļināti analizēt finanšu līdzekļu izšķērdēšanas, kā arī korupcijas riskus “zemsliedzē” iepirkumos vai iegādēs, kuru veikšanā nav jāpiemēro ārējo normatīvo aktu regulējums, un sniegt priekšlikumus risku mazināšanai²⁰;
- 3) pildīt starptautiskās saistības, ņemot vērā starptautisko novērtēšanas mehānismu ietvaros izteiktās rekomendācijas;
- 4) stiprināt Biroja starptautisko sadarbību ar reģionālajiem partneriem, jo īpaši ar Lietuvu, Igauniju un Poliju, kā arī kompetences ietvaros dalīties pieredzē ar ārvalstu partneriem.

Iesaistītās iestādes:

Iesaistīto iestāžu nav.

1.5. Biroja darbības spēju izvērtējums**1.5.1. Personāla vadība**

Biroja amatpersonas un darbinieki darbojas vienotā hierarhiskā sistēmā, kur viens darbinieks ir padots citam darbiniekam. Biroja amatpersonas un darbinieki darbojas savas kompetences ietvaros un savus pienākumus pilda un īsteno patstāvīgi.

Biroja priekšnieka vietnieki vērtē tiem pakļauto nodaļu vadītājus un sniedz priekšlikumus viņu atalgojuma, piemaksu un apbalvojumu noteikšanai. Biroja nodaļu vadītāji iesniedz tiešajam vadītājam priekšlikumus par nodaļas struktūru un darba

²⁰ Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņu 2015.–2020.gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2015.gada 16.jūlijā ar rīkojumu Nr.393) 4.2.uzdevums

organizāciju, darbinieka iecelšanu amatā un atbrīvošanu no amata, darbinieka pienākumu apjomu, darbības rezultātiem, materiālo un morālo stimulēšanu, saukšanu pie disciplinārbildības, kā arī darbinieka kvalifikācijas paaugstināšanu. Juridiskā nodaļa nodrošina Biroja personāla vadības funkciju izpildi un to attīstību iestādē.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā tika veikti būtiski grozījumi (stājās spēkā 2016.gada 5.aprīlī), kuru rezultātā notika Biroja amatpersonu statusa maiņa, proti, notika pāreja no darba tiesiskajām uz valsts dienesta tiesiskajām attiecībām.

Lai efektīvizētu Biroja funkciju izpildi, izvērtējot nepieciešamību pilnveidot analītisko darbu, 2017.gada 1.novembrī Birojā ir veiktas būtiskas strukturālās izmaiņas, izveidojot Stratēģiskās analīzes un politikas plānošanas nodaļu un Lietvedības nodaļu. Stratēģiskās analīzes un politikas plānošanas nodaļa ir tiešā Biroja priekšnieka pakļautībā. Tā nodrošina normatīvās bāzes plānošanas sistēmas pilnveidošanu korupcijas novēršanas jomā, korupcijas novēršanas un apkarošanas metodikas attīstīšanu valsts iestādēs, biroja sabiedrisko attiecību koordinēšanu un sabiedrības izglītošanas stratēģijas izstrādi, kā arī veic Latvijas un citu valstu pieredzes apkopošanu korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā un tās stratēģisko analīzi.

Lai efektīvi un kvalitatīvi tiktu nodrošināta plaša informācijas analīze, ir nepieciešams piesaistīt kvalificētus darbiniekus un pilnveidot esošo darbinieku zināšanas par informācijas tehnoloģijām, finanšu un stratēģisko analīzi. Lai noteiktu korupcijas riskam pakļautās jomas un risku analīzes rezultātā identificētu personas, kuru darbībā saskatāmas likumpārkāpumu pazīmes, Birojā šobrīd netiek izmantotas efektīvākās informācijas analīzes metodes. Ieviešot citu valstu pieredzi stratēģiskās analīzes veikšanā, tiks pilnvērtīgi izmantoti Biroja resursi.

Lai uzlabotu Biroja nodrošināšanu ar kvalificētu personālu, tika pilnveidoti Biroja iekšējie normatīvie akti, kas nosaka personāla atlases procedūru, proti, 2016.gada 1.septembrī tika pieņemta kārtība Nr. 1-4/4 „Pretendentu uz vakantajām amata vietām atlase kārtība”.

Obligātās prasības pretendentiem dienestam Birojā noteiktas Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā. Personāla atlases procesā ir jānodrošina kandidātu atbilstības izvērtēšana gan Korupcijas novēršanas un apkarošana biroja likumā noteiktajām obligātajām prasībām, gan arī atbilstības likumā „Par valsts noslēpumu” noteiktajām prasībām, lai amatpersona varētu saņemt speciālo atļauju pieejai valsts noslēpumam. Līdz ar to pretendentu atlase ir laikietilpīgs un ilgstošs process, kas sastāv no diviem etapiem – pretendenta profesionālās atbilstības izvērtējuma (iegūtā izglītība, darba pieredze, pretendenta spēja analizēt lielu informācijas apjomu, spēja pieņemt lēmumus, citas prasmes, iemaņas) un personas izvērtējuma speciālās atļaujas pieejai valsts noslēpumam saņemšanai. Salīdzinoši ilgā darbinieku atlases procedūra Birojā ir uzskatāma par visai būtisku papildu apgrūtinājumu jaunu darbinieku piesaistē.

Birojā ir nepieciešams veikt pasākumus, lai nodarbinātajiem nodrošinātu konkurētspējīgu atalgojumu, kā arī turpinātu pilnveidot tehnisko nodrošinājumu. Birojā nodarbinātajiem ir nodrošināta veselības apdrošināšana, kā arī nelaimes gadījumu apdrošināšana amatpersonām, kuras veic izmeklēšanu un operatīvo darbību, kā arī pabalsti (atvaļinājuma pabalsts atkarībā no stāža u.c.), kompensācijas un cita normatīvajos aktos paredzētā noteikto izdevumu segšana. Atkarībā no sasniegtajiem darba izpildes rezultātiem un veicamo darbu prioritātēm, regulāri tiek pārskatīts jautājums par iespēju piešķirt normatīvajos aktos paredzētās prēmijas, piemaksas (par

personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti, speciālās piemaksas par darbu, kas saistīts ar īpašu risku, par papildu darbu u.c.) un naudas balvas.

Biroja personāla prasmju un kompetenču pilnveidošanai ir nepieciešams izstrādāt apmācību programmu, kas būtu atbilstoša Biroja specifikai, paredzot tajā vispārīgo prasmju attīstīšanas virzienu un speciālo prasmju attīstīšanas virzienu.

Ir nepieciešams organizēt kopīgas apmācības ar Biroja sadarbības iestādēm gan Latvijā, gan arī ārvalstu partneriem, īpaši saistībā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas aspektiem un riskiem, ārzonu uzņēmumu darbības specifiku un iespējamo starptautisko sadarbību, pārrobežu starptautiskajiem darījumiem un to shēmām, kā arī par starptautisko sadarbību ar tiesību aizsardzības iestādēm operatīvās darbības un kriminālprocesa ietvaros u.c.

1.5.2. Darba vide

2018.gadā ir plānota Biroja darbības pārcelšana uz ēku Citadeles ielā 1, Rīgā. Ēku plānots pilnībā pielāgot Biroja darba vajadzībām un specifikai, nodrošinot prasībām atbilstošu darbu ar valsts noslēpuma objektiem, kā arī uzlabojot dokumentu uzglabāšanas iespējas. Ēkā būs izveidota konferenču zāle, kas nodrošinās iespēju īstenot apmācības par pretkorupcijas jautājumiem plašākai auditorijai.

1.5.3. Informācijas aprīte un drošība

Birojā ieviesta elektronisko dokumentu aprīte gan sarakstei ar privātpersonām un valsts iestādēm, gan iekšējai dokumentu aprītei, bet nepieciešams turpināt attīstību uzlabojot un vienkāršojot dokumentu aprītes mehānismus. Lai sekotu līdzi programmatūras un normatīvo dokumentu regulējumiem, elektronisko dokumentu aprītes programmatūra jāveido elastīga, nepazeminot drošības līmeni.

Palielinoties informācijas apjomam un tās dažādībai, kā arī lielumam apjomam nestrukturētu datu, nepieciešams veidot atbilstošu informācijas aizsardzību un uzraudzību. Informācijas aizsardzības nolūkos jāsamazina ārējo datu nesēju lietošanas apjoms, nodrošinot drošu datu apmaiņu lietotājiem savā starpā un ar informācijas sistēmām.

Palielinoties programmatūras un iekārtu, kā arī pakalpojumu dažādībai, nepieciešams izstrādāt lietojuma un funkciju novērtējumu, kas būtu ņemams vērā pie produkta izmantošanas turpināšanas vai nodrošinot pamatu tā aizstāšanai ar citu. Lai iegādātais produkts tiktu pienācīgi izmantots, nepieciešams veikt atbildīgā personāla apmācību.

Birojs veiksmīgi sadarbojas ar vairākām iestādēm, tomēr ne vienmēr izdodas iegūt nepieciešamo informāciju pietiekamā apjomā vai laikā. Ņemot vērā to, ka efektīvākais veids informācijas apmaiņai ir elektroniskā vide, nepieciešams veicināt drošu informācijas apmaiņu ar citiem informācijas avotiem, veidojot vienotu informācijas iegūšanas un analīzes platformu. Ievērojot minēto, Birojs ir uzsācis jaunas lietvedības sistēmas ieviešanas procesu.

1.5.4. Biroja organizatoriskās struktūras un iekšējie procesi

Biroja darbu vada Biroja priekšnieks, kuru ieceļ amatā uz pieciem gadiem un atbrīvo no amata Saeima pēc Ministru kabineta ieteikuma.

Biroja priekšnieks ir atbildīgs par Biroja noteikto funkciju izpildi, izlemj jautājumu par lietu izskatīšanas un lēmumu pieņemšanas piekritību, nosaka amatpersonu un darbinieku pienākumus, tiesības un uzdevumus, kā arī apstiprina Biroja darbību reglamentējošos iekšējos normatīvos aktus un iesniedz Ministru kabinetā nepieciešamo valsts budžeta līdzekļu pieprasījuma projektu.

Biroja priekšniekam ir divi vietnieki – vietnieks korupcijas novēršanas jautājumos un vietnieks korupcijas apkarošanas jautājumos.

Biroja kopējais štats ir 150 amata vietas, no kurām 2017.gada 15.decembrī ir aizpildītas 125. Biroja struktūru un darba organizāciju nosaka Biroja reglaments.

1.attēls. Biroja struktūra.

2. VALSTS BUDŽETA PROGRAMMAS

7.tabula

Valsts budžeta programmas		2018.gads (EUR)	2019.gads (EUR)
1.programma	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	5 786 326	5 807 967
2.programma	Operatīvās darbības pasākumu nodrošināšana	53 140	53 140
Kopā budžets		5 839 466	5 861 107
Plānoto amata vietu skaits		150	150

Korupcijas novēršanas un
apkaršanas biroja priekšnieks

Jēkabs Straume